

« zurück blättern vor »

GLEJTA subst. f. (m.), ab 1500; auch *glejt, glet, gleta, glita*. **1)** ‘beim Schmelzen von Silber und Gold abfallende Verunreinigungen’ – ‘zanieczyszczenia wytrącające się przy topieniu srebra i złota’: ca. 1500 Rost nr 2075, STP *Gleth llitargirum*. o 1534 FalZioł V 99v, SPXVI *á ten glejt warz dobrze w onym oczcie w nowym garnczu*. o 1588 Calep 722b, SPXVI *Ochra – Zoltawi iako gleita*. o (†1611) 1613 SyrZiel 92, SP17 *Gleyty złotey y srebrney [...] ileby się dofyć zdáto, przez gęste sítko prześiać*. o 1675 HaurEk 111, SP17 *Gleytá ktora przy trybie srebrá odchodzí, tę zbierác co ná wierzch wypryska y zsiada się*. o [LBel.] 1780 Włodek Sl, MAY *Gleyta – Piana odchodząca od srebra, złota etc.* – STP, SPXVI, CN, TR, L, SW. **2)** ‘gelblichrötliches Bleioxyd, verwendet zur Herstellung von Glas, Farben usw.’ – ‘czerwonozółty tlenek ołowiu używany do wyrobu szkła, farb itp.’: 1588 Calep 1005b, SPXVI *Stibium – Alabafter: item, gleita*. o 1649 StarKaz II 227, SP17 *Między pieprz do woru we frzodek gleyty [...] nákládą*. o 1689 SekrWyj 36, SP17 *Weś oleiu, włoż gleyty czerwoney, Litargirium się zowie*. o 1743 BystrzInf H3r, SP17 *Tamże Cyna, Otow, Gleytá, Rudá zelazna [...] się znajduią*. o 1791 Krumł.Chym. 529, L *Wapno ołowiane ciężłym paleniem obrócone w szkło, mające przy tegości kruchość, a oddzielaiące się w tuskę zóltawą i rumianą, = glita*. o (1843–1846) 1885–1887 Baliń.M. Polska II 140, DOR *Olkusz najsmutniejszym jest gruzów i rozwalisk, a nędzy mieszczan siedzących na bogactwach wizerunkiem (...). Niedbalstwo i nieczułość zdawały się łączyć umyślnie, aby pozbawić naród tak wielkiego z produktów srebra i ołowiu oraz gleyty pożytku*. o vor 1900 T.K., Sw *Wyrabiał serwisy stołowe, G. czyli emalję z kobrem, tak pięknym, że trudno było rozeznać od porcelany*. o 1948 Duch.Chem. 9, DOR *Bardzo pokaźne ilości ołowiu przerabia się na chemikalia i farby, jak np. (...) gleytę używaną na polewy garnków*. – SPXVI, L, SWIL (chem.), Sw (stp. chem.), LSP (chem.), DOR (chem.) sowie SPA 1916, SPA 1929. o **Var:** *glejt* subst. m., 1534 FalZioł V 99v, SPXVI o [LBel.] vor 1900 T.K., Sw – SPXVI, Sw; *glejta* subst. f., 1588 Calep 722b, SPXVI – SPXVI, CN, TR, L, SWIL, Sw, LSP, DOR; *glet* subst. m., [hapax] ca. 1500 Rost nr 2075, STP – nur STP; *gleta* subst. f. – TR, L, Sw (stp.); *glita* subst. f., (1689) 1693 Haur Sk. 92, L o [LBel.] 1791 Krumł.Chym. 529, L – TR, L, SWIL, Sw (stp.). o **Etym:** **1)** mhd. *glete* subst. f., ‘glasartige, glänzende Bleischlacke, die sich fettig anfühlt’, LEX. **2)** vgl. nhd. *Glätte* subst. f., ‘Bleioxyd, Blei- (Silber-, Gold-) Glätte; in der keramischen Industrie zu Schmelz und Glasur verwendet’, GRI. o **Konk:** †*glutniak*. o **Hom:** *glejt* subst. m., ‘Geleitbrief’, bel. seit 1400, STP, zuerst geb. MAČZ. †*glit* I. o **Der:** *glejtowy* adj., 1792–1793 Perz.Cyr.2 325, L, zuerst geb. L. ❖ Die maskulinen Formen stammen wohl aus dem

Tschechischen (vgl. *glét* subst. m., ‘glasartige, glänzende Bleischlacke’ Ebel.
1440 LékB. 119^a, GEBAUER), *glejta* wohl direkt aus dem Deutschen
(mündlich), *gleta* schriftlich.

« zurück blättern vor »